

Agata Arkabus

Mały wielki Polak w naszej szkole

Część 2

Tekst: **Agata Arkabus**

Doktor nauk humanistycznych z zakresu bibliologii. Ukończyła studia doktoranckie Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; absolwentka pedagogiki wczesnoszkolnej z bibliotekoznawstwem we Wszechnicy Świętokrzyskiej oraz bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach. Doświadczony nauczyciel wychowania przedszkolnego oraz pracownik Publicznej Biblioteki Pedagogicznej Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie. Ekspert dobrych zmian w edukacji (MEN); współpracuje z instytucjami edukacyjnymi w Polsce (Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie, Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach, Śląskie Centrum Społeczeństwa Informatycznego w Katowicach, Towarzystwo Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich). Jest członkiem ogólnopolskiego serwisu E-pedagogiczna SBP, publikuje materiały metodyczne w elektronicznym czasopiśmie branżowym „Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy”.

Konsultacja merytoryczna:

Katarzyna Leśniewska

Redakcja i korekta:

Małgorzata Skibińska

Projekt okładki:

Barbara Jechalska

Redakcja techniczna i skład:

Małgorzata Skibińska

Warszawa 2018

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji

Creative Commons – Uznanie Autorstwa – Użycie Niekommercyjne (CC-BY-NC)

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00

www.ore.edu.pl

Spis treści

Wstęp	4
Scenariusz 1: KTO TO JEST PATRIOTA?.....	4
Scenariusz 2: MOJA MAŁA OJCZYZNA - CZĘSTOCHOWA	7
Scenariusz 3: POLSKA NA MAPIE ŚWIATA	11

Wstęp

Czym jest patriotyzm? Jak się przejawia we współczesnym świecie? Jak tego uczyć dzieci i młodzież? Czy w naszych szkołach uczymy patriotyzmu, czy o patriotyzmie? W jaki sposób patriotyzm wpisuje się w zakres kompetencji społecznych i obywatelskich? Szkoła to miejsce, w którym nauczyciele obserwują różne postawy uczniów wobec patriotyzmu. To rodzi kolejne pytania. Czy przekonywać nieprzekonanych, czy działać inaczej? Czy ich patriotyzm powinien się manifestować tak samo jak patriotyzm starszych pokoleń? Czy młodzi noszący koszulki z napisem „Pamiętamy” naprawdę pamiętają? O czym warto pamiętać i w jaki sposób o tym mówić, żeby budować rzeczywiste postawy patriotyczne dzieci i młodzieży?

Wydaje się istotne, żeby osoby prowadzące wspomaganie w przedszkolach, szkołach i placówkach miały na względzie te aspekty wychowania i rozwijania kompetencji młodych ludzi. Pracując ze szkołą w obszarze wychowawczym i kompetencji społeczno-obywatelskich, warto zatem zastanowić się z radą pedagogiczną nad wspomnianymi aspektami. Wypracowanie adekwatnych do potrzeb szkoły, skutecznych działań może istotnie wpłynąć na klimat placówki oraz stosunek dzieci i młodzieży do najbliższego otoczenia.

Poniższe scenariusze zajęć mogą stanowić zasób dla osób prowadzących wspomaganie.

Poniższe scenariusze zajęć zostały opracowane i dostosowane do obszarów rozwojowych dzieci w wieku od sześciu do dziewięciu lat. Mogą być wykorzystane w pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym (sześciolatkami), które dopiero rozpoczynają naukę czytania i pisanie, oraz z uczniami klas I–III szkoły podstawowej. W pracy z dziećmi w przedszkolu należy pamiętać, że prezentowane pomoce dydaktyczne muszą być dostosowane do ich potrzeb.

W scenariuszach wykorzystano różne metody i formy nauczania. Cele zajęć ukierunkowane zostały przede wszystkim na kształtowanie tożsamości narodowej oraz budowanie więzi z małą ojczyzną. Każde zajęcia zawierają także elementy wprowadzające do programowania (offline), takie jak wczytywanie kodów QR i chmura wyrazowa. Przy realizacji zajęć wskazane jest, aby nauczyciel miał dostęp do internetu, a uczniowie mieli możliwość wykorzystania urządzeń mobilnych.

Scenariusz 1: KTO TO JEST PATRIOTA?

Uczestnicy: dzieci sześciolatnie, uczniowie klas I–III szkoły podstawowej.

Czas: ok. 60 minut.

Cele zajęć:

- rozwijanie poszanowania postaw prospołecznych i dobra wspólnego;
- kształtowanie tożsamości narodowej i współuczestnictwa w pielęgnowaniu tradycji;
- rozwijanie poczucia odpowiedzialności oraz szacunku dla symboli narodowych.

Uczeń:

- potrafi wymienić miasta polskie usłyszane w piosence;
- wie, jak zachowuje się patriota;
- potrafi posługiwać się prostymi narzędziami wprowadzającymi do kodowania;
- potrafi wyszukać Polskę na mapie Europy.

Nabyte kompetencje: porozumiewanie się w języku ojczystym, kompetencje informatyczne, kompetencje społeczne i obywatelskie.

Metody pracy: rozmowa, zabawa ruchowa, zabawa dydaktyczna.

Formy pracy: indywidualna, grupowa.

Środki dydaktyczne:

- piosenka „[Jestem Polakiem](#)”,
- mapa Polski,
- prezentacja multimedialna „Kto to jest patriota?”,
- karta pracy „Polska na mapie” – kontury Polski na tle państw europejskich do wyszukania,
- ilustracje do przyporządkowania: „Co robi patriota?”,
- karta pracy „Patriota” (rys. 1.),
- kartki z literami do hasła „PATRIOTA KOCHA OJCZYZNĘ”,
- quiz „Jestem patriotą!”,
- kredki, kartki.

Przebieg zajęć:

1. Nauczyciel wita dzieci. Zachęca do uważnego wysłuchania piosenki „Jestem Polakiem” (zwraca uwagę na miasta i regiony Polski, które odwiedzają dzieci w trakcie podróży).
2. Nauczyciel omawia wraz z uczniami poszczególne regiony Polski, które występowały w piosence. Pokazuje je na mapie. Objasnia także, jak przebiegają granice Polski.
3. Zabawa ruchowa „Pomniki”. Nauczyciel informuje, że miasta w Polsce to miejsca, w których można zobaczyć wiele ciekawych budowli, obiektów, a także pomników upamiętniających ważne osoby i wydarzenia historyczne. Dzieci przy dźwiękach tamburynu lub odtwarzanej melodii (np. z odtwarzacza CD) – maszerują. Gdy muzyka umilknie, stają nieruchomo w wybranej przez siebie pozycji.
4. Zabawa dydaktyczna – karta pracy „Polska na mapie”. Dzieci odszukują kontury Polski na tle państw europejskich i rysują na niej flagę Polski.
5. „Koło fortuny” – dzieci wymieniają znane im litery. Nauczycielka odkrywa te, które występują w haśle „PATRIOTA KOCHA OJCZYZNĘ”. Następnie dzieci odczytują głośno odkryte hasło.

6. Nauczyciel pyta uczniów: „Kto to jest patriota?”. Rozmowa nauczyciela z uczniami (przy wykorzystaniu prezentacji multimedialnej) na temat patriotyzmu z uwzględnieniem tematów:
 - Patriota szanuje symbole narodowe.
 - Patriota wie, jak śpiewać hymn narodowy.
 - Patriota mówi ładnie i poprawnie w języku polskim.
 - Patriota poznaje historię Polski.
 - Patriota szanuje tradycje i obyczaje polskie.
 - Patriota jest mądrym i odpowiedzialnym obywatelem.
 - Patriota – dba o najbliższą okolicę, szanuje jej mieszkańców.
7. Zabawa dydaktyczna „Jak zachowuje się patriota?”. Nauczyciel rozkłada na dywanie obrazki wskazujące na pozytywne lub negatywne zachowanie patrioty (pozytywne: pomaga starszym; nie zaśmieca lasów; uczy się; szanuje symbole narodowe; bawi się i współpracuje z innymi; szanuje pamięć przodków, np. zapala znicze na cmentarzu; negatywne: maluje sprayem mury budynków; bije kolegów; kłóci się z innymi; zaśmieca okolicę). Zadaniem dzieci jest przyporządkowanie ilustracji do poszczególnych grup.
8. Chmura wyrazowa „Patriotyzm” – zadanie z elementami kodowania. Dzieci otrzymują karty pracy utworzone przy wykorzystaniu [aplikacji](#). Zadaniem uczniów jest wyszukanie wyrazów związanych z patriotyzmem i podkreślenie ich dowolnym kolorem (rys. 1.).
9. Quiz podsumowujący zajęcia „Jestem patriotą!”. Można wykorzystać tradycyjne metody (np. podniesienie odpowiedniej kartki z kolorem: biały – tak; czerwony – nie) lub quizy interaktywne (np. LearningApps, Quizizz, Kahoot!). Quiz w aplikacji LearningApps dostępny na stronie: <https://learningapps.org/4326323>.

Przykładowe pytania (odpowiedzi zostały pogrubione):

- Polskie symbole narodowe to: **flaga i godło**, szalik biało-czerwony w czasie meczu, piosenka kibiców.
- Polska jest krajem położonym w: **Europie**, Azji, Ameryce, Australii.
- W czasie śpiewania hymnu narodowego: **należy stać „na baczność”**, można rozmawiać przez telefon, należy klęknąć na jedno kolano, można rozmawiać z kolegami.
- Patriota: **szanuje i dba o swoją Ojczyznę**, zaśmieca najbliższą okolicę, niszczy dobro wspólne.
- Mądry obywatel to osoba która: **uczy się, aby służyć swoją wiedzą innym**, chętnie przejmuje zwyczaje pochodzące z innych krajów.
- Patriota mówi w języku polskim: **używając ładnych i właściwych słów**, używając często wyzwisk.
- Patriota zna historię swojego kraju: **Tak**, Nie.

- Polskie tradycje to: **Święconka w Wielkanoc, łamanie się opłatkiem w Boże Narodzenie**, Halloween, Dzień świętego Patryka, Karnawał wenecki.

10. Jestem patriotą – dzieci indywidualnie lub w zespołach tworzą pracę plastyczną.

11. Pożegnanie uczestników zajęć.

Odszukaj wyrazy związane z patriotą. Podkreśl je dowolnym kolorem.

Rys 1. Chmura wyrazowa Patriotyzm

Scenariusz 2: MOJA MAŁA OJCZYZNA - CZĘSTOCHOWA

Uczestnicy: dzieci sześciolatnie, uczniowie klas I–III szkoły podstawowej.

Czas: ok. 60 minut.

Cele zajęć:

- Kształtowanie więzi z własną miejscowością – tzw. małą ojczyzną.
- Poszerzanie wiadomości na temat Częstochowy.
- Wykorzystanie przewodników turystycznych w poszerzaniu informacji lokalnych.
- Kształtowanie logicznego myślenia z wykorzystaniem gier i zabaw logicznych wprowadzających do programowania.

Uczeń:

- zna funkcjonalności przewodnika jako źródła informacji;
- potrafi wymienić główne zabytki i atrakcje turystyczne swojej miejscowości;

- zna wybrane symbole na mapie;
- rozwija umiejętności programistyczne przez wykorzystanie zasobów offline.

Nabyte kompetencje: porozumiewanie się w języku ojczystym, kompetencje informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie.

Metody: opowiadanie, zabawa ruchowa, zabawa dydaktyczna, dyskusja, film dydaktyczny.

Formy pracy: indywidualna.

Pomoce dydaktyczne:

- film dydaktyczny „Moje miasto” (przygotowany w programie Photo Story 3),
- foldery, broszury, ilustracje związane z Częstochową lub wybraną miejscowością,
- przewodniki turystyczne,
- prezentacja multimedialna,
- przedmioty związane z wycieczkami turystycznymi,
- karty pracy,
- kredki,
- ewentualnie karteczki w dwóch kolorach dla każdego uczestnika.

Przebieg zajęć:

1. Nauczyciel wita dzieci, które siadają w kole. Na dywanie prezentuje różne przedmioty związane z wycieczkami turystycznymi i zwiedzaniem atrakcyjnych miejsc, np. przewodnik turystyczny, mapy, plecak, butelkę z wodą do picia, aparat, plaster, lupę itp. Pośród przedmiotów są również takie, które nie są przydatne podczas wędrówki – kredki, szpilki, zszywacz biurowy, pokrywka do garnka i inne. Dzieci dokonują wyboru przy jednoczesnym omówieniu przydatności wybranej rzeczy.
2. Nauczyciel spośród przedmiotów wybiera przewodnik turystyczny. Rozdaje dzieciom różne przewodniki i zachęca je do ich obejrzenia.
3. Uczniowie dzielą się spostrzeżeniami i uwagami na temat obejrzanych publikacji. Omawiają treść przewodnika.
4. Następnie nauczyciel przedstawia funkcjonalności przewodnika jako źródła informacji. W przewodniku:
 - zawarte są mapy oraz plany miast lub miejscowości;
 - znajdują się opisy oraz ilustracje ciekawych miejsc, budowli, obszarów przyrodniczych itp.
 - zaznaczone są szlaki turystyczne oraz obiekty, które warto zobaczyć;
 - znajdują się wiadomości związane z historią danej miejscowości lub konkretnej osoby;
 - wyróżniono informacje przydatne podczas zwiedzania, np. adresy muzeów.

5. „Jakie miasto zwiedzimy?” – zabawa dydaktyczna z elementami kodowania (rys. 2.). Dzieci otrzymują karty pracy. Po odszyfrowaniu odczytują wyraz CZĘSTOCHOWA.
6. Zabawa ruchowa „Zabytkowa ruletka”. Dzieci ustawiają się w kole. Nauczyciel wybiera trzy znane zabytki w wybranej miejscowości (może wybrać więcej – w zależności od liczby dzieci w grupie). Następnie każdemu uczniowi przyporządkowuje wybrany zabytek. Na umówiony sygnał nauczyciel głośno wypowiada nazwę jednego z zabytków. Zadaniem każdego dziecka jest zająć miejsce innego uczestnika. Warto wprowadzić jeden zabytek (dla zapewnienia atmosfery humoru), który nie należał do grupy wcześniej umówionych.
7. Nauczyciel wprowadza uczniów w tematykę oznaczeń turystycznych, które można spotkać podczas zwiedzania miasta. Prezentuje tablice takie jak: drogowskazy w kształcie strzałki do miejscowości, informacje o obiektach turystycznych, szlaki rowerowe, nazwy ulic oraz tablice z planami miast. Przypomina uczniom, że w przewodnikach turystycznych znajdują się plany miast, na których widnieją specjalne oznaczenia. Następnie objaśnia dzieciom symbole stosowane w tzw. legendzie mapy: muzeum, zabytek, kościół, zamek.
8. Uczniowie otrzymują kartę zadań „To jest...”. Zadaniem dzieci jest narysować odpowiedni symbol (lub symbole) przy obrazku z obiektem turystycznym rys. 3.).
9. Oglądanie filmu dydaktycznego „Moje miasto” (w filmie należy uwzględnić obraz współczesnego miasta oraz jego historyczne ujęcie). Film można wykonać w darmowych programach Photo Story 3 lub Windows Movie Maker. Nauczyciel zachęca dzieci do dzielenia się wrażeniami po obejrzeniu filmu.
10. Dzieci otrzymują kolorowe foldery lub broszury o mieście (mogą to być również wydrukowane ilustracje). Nauczyciel pokazuje na ekranie charakterystyczne budowle i zabytki sprzed wielu lat. Zadaniem dzieci jest wyszukanie ich w otrzymanych publikacjach (na wydrukowanych obrazkach) i ich porównanie.
11. Podsumowanie zajęć – uzupełnienie zdań (może to być tekst z lukami lub zadanie typu „prawda/fałsz” – wówczas dzieci otrzymują kartki w dwóch kolorach – jeden oznacza fałsz, a drugi prawdę).

Przykładowe zdania:

- Flaga Częstochowy ma trzy kolory: niebieski, biały i żółty.
- Rzeka, która płynie przez Częstochowę, nazywa się Warta.
- Najbardziej znana budowla w mieście to Jasna Góra.
- Książka potrzebna w czasie zwiedzania miasta lub okolicy to przewodnik.

12. Zakończenie zajęć, pożegnanie dzieci.

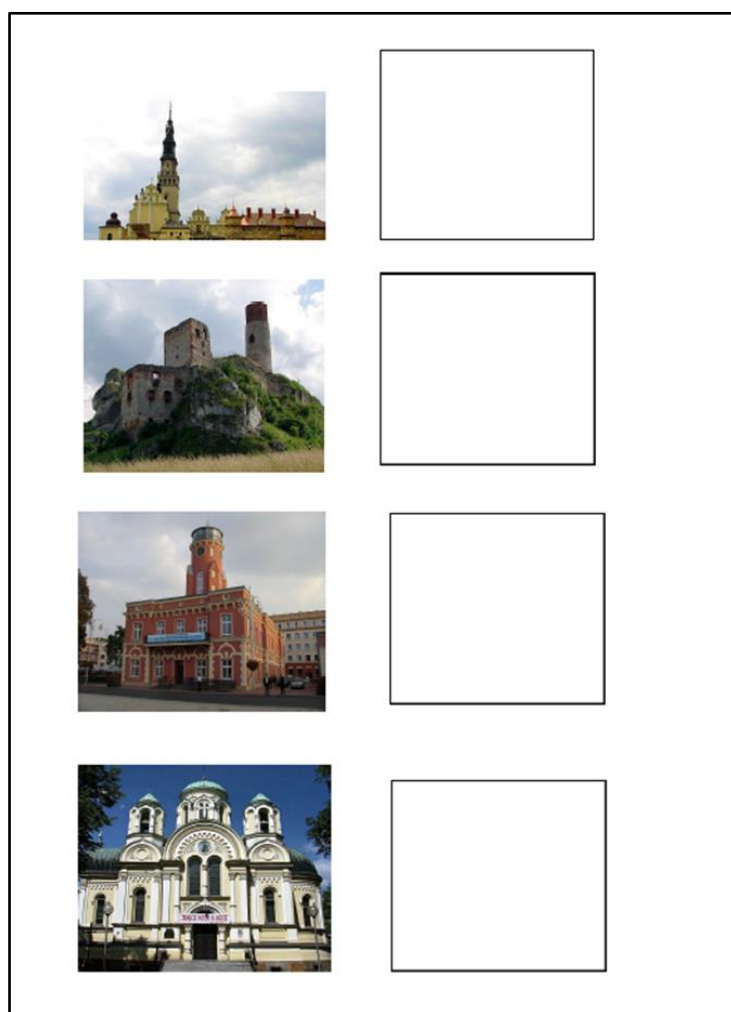
ZAKODOWANE MIASTO

Odkoduj wyraz.

	A	B	C	D
1	H	C	O	M
2	D	J	T	F
3	N	Z	G	S
4	A	R	W	Ę

B1, B3, D4, D3, C2, C1, B 1, A1, C1, C4, A4

Rys. 2. Zakodowane miasto

Rys. 3. To jest...

Scenariusz 3: POLSKA NA MAPIE ŚWIATA

Uczestnicy: dzieci sześćioletnie; uczniowie klas I–III szkoły podstawowej.

Czas: ok. 60 minut.

Cele zajęć:

- Upowszechnianie wartości patriotycznych i obywatelskich.
- Poszerzanie wiadomości na temat położenia geograficznego Polski w Europie i na świecie.
- Wykorzystanie TIK w celu utrwalenia nabytych wiadomości.
- Wykorzystanie narzędzi offline wprowadzających do kodowania.

Uczeń:

- potrafi wymienić rodzaje atlasów oraz korzystać z nich jako źródła informacji;
- wskazuje na mapie fizycznej Polski jej granice, główne rzeki, stolicę oraz miejscowość swojego zamieszkania;
- rozpoznaje różne rodzaje krajobrazów występujących w Polsce;
- zna ukształtowanie powierzchni Polski.

Nabyte kompetencje: porozumiewanie się w języku ojczystym, kompetencje informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie.

Metody pracy: rozmowa, pokaz, opis, zabawa ruchowa, gra dydaktyczna, zabawa dydaktyczna.

Formy pracy: indywidualna, zbiorowa.

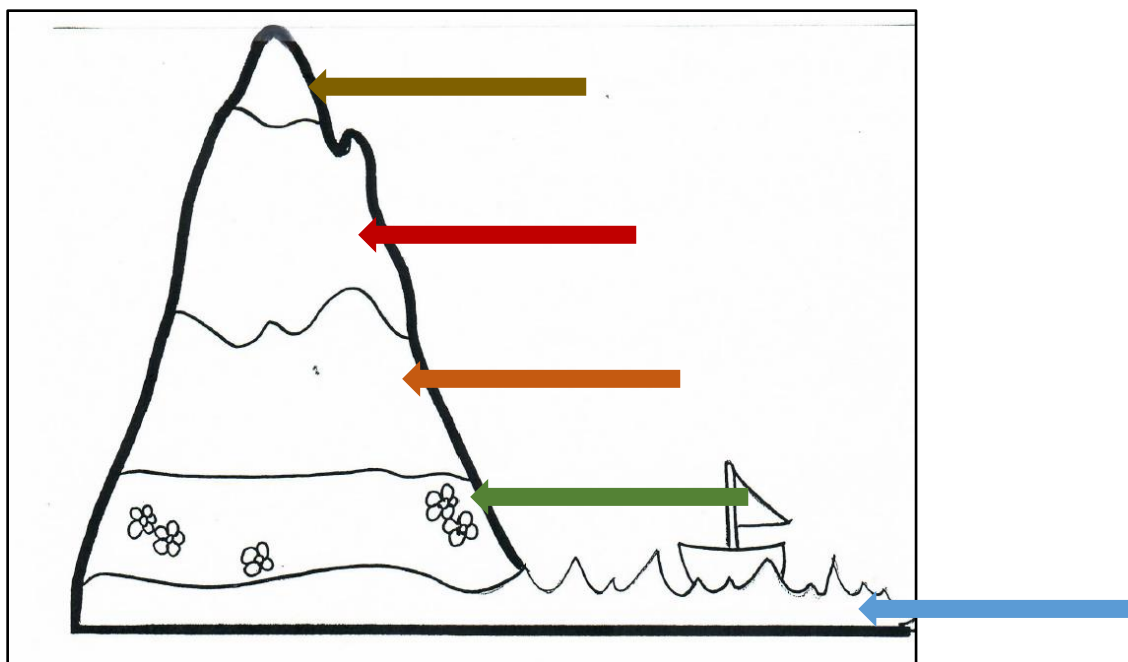
Środki dydaktyczne:

- zadanie „[Co to za kraj?](#)” w aplikacji LearningApps oraz wydrukowane kody QR do zadania,
- komputery, projektor, urządzenia mobilne,
- prezentacja multimedialna,
- aplikacja Google Earth,
- atlasy (historyczne, administracyjne, geograficzno-fizyczne),
- [film na platformie e-podręczniki](#),
- karta zadań „Ukształtowanie powierzchni” (rys. 4.),
- [quiz o Polsce](#) w aplikacji Kahoot!,
- kredki.

Przebieg zajęć:

1. Przywitanie dzieci przez nauczyciela.
2. Wprowadzenie do tematu zajęć – dzieci otrzymują kody QR (do pobrania na stronie udostępnionego zadania) i rozwiązują zadanie „Co to za kraj?” w aplikacji Learning-Apps. Zadanie można wykonać przy wykorzystaniu tabletów lub smartfonów (urządzenia mogą być przyniesione przez dzieci z domu), na tablicy interaktywnej lub komputerach stacjonarnych. Uczniowie podają rozwiązanie zadania: POLSKA.
3. Przypomnienie podstawowych wiadomości dotyczących Polski przy wykorzystaniu prezentacji multimedialnej:
 - Nasz kraj nazywa się Polska.
 - Ludzie mieszkający w Polsce to Polki i Polacy.
 - Osoba szanująca i kochająca swój kraj to patriot(k)a.
4. Gdzie położona jest Polska? Jak ją odnaleźć na mapie świata?
Nauczyciel przy wykorzystaniu aplikacji Google Earth prezentuje Polskę i jej położenie w Europie: jej granice i państwa z nią sąsiadujące.
5. Nauczyciel pyta uczniów, gdzie jeszcze można znaleźć różne mapy (przewodnik, mapy podróżnicze, atlasy, tablice informacyjne na szlakach itp.). Następnie omawia atlas jako źródło wiedzy o kontynentach i krajach. Dzieci oglądają różne atlasy i znajdujące się tam mapy (historyczne, administracyjne, geograficzno-fizyczne). Nauczyciel zachęca uczniów do wypowiedzi na temat oglądanych publikacji.
6. Zabawa dydaktyczna „Odszukaj w atlasie i na mapie”.
Zadaniem dzieci jest odszukanie w atlasie: mapy Polski, dwóch największych rzek (Wiśła, Odra), stolicy Polski, ewentualnie miejscowości zamieszkiwanych przez uczniów.
7. Zabawa ruchowa „Dziś jedziemy do...”. Przy dźwiękach muzyki lub tamburynu uczniowie tworzą pociąg. Gdy muzyka milknie, wykonują zadania:
 - „Jesteśmy nad Morzem Bałtyckim” (dzieci naśladują ruch pływania).
 - „Jesteśmy w Warszawie” (dzieci rozglądają się, podziwiając zabytki stolicy).
 - „Jesteśmy w Tatrach” (dzieci wspinają się po górach).
 - „Jesteśmy w...” (miejscowość, w której mieszkają).

Nauczyciel zachęca uczniów do obejrzenia [fragmentu filmu](#) na temat krajobrazów Polski. Następnie omawia kolory występujące na mapie Polski, które charakteryzują ukształtowanie powierzchni, np. zielony – niziny (łąki), żółty – wyżyny (wzniesienia), brązowy – góry. Dzieci odszukują kolory na mapach w atlasie.
8. Zabawa dydaktyczna „Ukształtowanie powierzchni” – kolorowanie widoku krajobrazu kolorami charakterystycznymi dla map (rys. 4.).
9. Zakończenie zajęć – rozwiązywanie [quizu o Polsce](#) w aplikacji Kahoot!

Rys. 4. Ukształtowanie powierzchni (kolory strzałek odpowiadają kolorom ukształtowania powierzchni na mapach fizycznych)